

HILLER ISTVÁN

„Vannak folyamatok, amelyek átívelnek egyéni életutakon”

Kétszáz éve született Deák Ferenc

Deák Ferenc, 1861, *Grimm Rezső*

Tisztelettel köszöntöm önöket itt, a Zeneakadémián, a Deák Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából megrendezett emlékvé központi ünnepségén. Üdvözlöm mindazokat, határon innen és határon túl, akik fontosnak tartják a haza bölcsé életműve előtti tisztelgést, és átérzik annak jelentőségét.

A köztársaság kormányát a nemzeti múltunk iránti tisztelet vezette, amikor meghirdette a Deák emlékvévet, amelyet állami, társadalmi, civil megemlékezések egész sora tett és tesz egészé. Felújítottuk a Deák-mauzóleumot, megújult Deák Ferenc szülőhelye, a söjtöri Deák-kúria, megszépült a Deák család kehidai birtokközpontja. Deák Ferenc-szobrot avatunk Nagykanizsán, Hévízen, Zalaegerszegen. Kiállításal tisztelgünk Deák Ferenc emléke előtt az Országos Levéltárban Budapesten, a Göcsej Múzeumban Zalaegerszegen. Tudományos konferenciát tartunk Keszthelyen, Kehidakustyanban, Bécsben és Lipcsében. Életrajzi

A Zeneakadémián 2003. október 15-én tartott ünnepi koncert megnyitó beszédének szerkesztett változata.

könyvek és tanulmánykötetek jelennek meg, amelyeket minden magyar iskolába ingyenesen eljuttatunk. Ezt a sokszínű megemlékezéssorozatot gazdagítja a mai ünnepi koncert.

Szólhatnék ebből az alkalomból Deák családjáról, ifjúkori neveltetéséről, beszélhetnék a Zala vármegyei tisztségviselőkről, a reformkor országgyűlési követéről, a remek szónokról. Elemezhetnénk az első független magyar kormány igazságügyi miniszterének munkáját, felleveníthetnénk a szabadságharc leverése utáni passzív ellenállás vezéralakját, és természetesen idézhetnénk a híres húsvéti cikket, majd a tárgyalássorozatot, amelynek eredményeképp a nemzet és az ország történetének egyik legvirágzóbb korszaka köszöntött be. Az 1867-es kiegyezés nyitotta meg ezt a korszakot. A kiegyezés, amelynek atyja Deák Ferenc volt.

Én mégis inkább az emberről szeretnék szólni. A Városligetben gyakran sétálgató úrról, aki majd minden héten kilátogatott az Állatkertbe, s ott leginkább a medvéket szerette figyelni. Az ország egyik leghíresebb és legismertebb gondolkodójáról, aki visszautasította a Ferenc József által felajánlott hintót, és mindvégig omnibuszon járt, sőt tárgyalni is csak ott volt hajlandó. Ha valaki – akár Andrássy Gyula gróf is – véleményt akart vele egyeztetni, azt csak ott, az omnibusz tetején tudta megtenni, ráadásul szivarfüstben. A korabeli rossz nyelvek szerint – ilyen akadt akkor is bőven – elég büdös szivarfüstben.

Ez a kedves beszédű és csendes humorú ember ugyanakkor határozott, kemény és egyértelmű jellem volt, igazi karakter. Megkérdőjelezhetetlenül ott állt

a folyó egyik partján, de látta a másik partot, és soha sem gondolta, hogy a valódi érték és az igazság kizárólag az egyik parton van. Akart és tudott híd építeni: szellemi híd, amely utat és lehetőséget nyitott a két part közötti gondolatforgalomnak. Ezt tisztelve döntöttünk úgy, hogy

fővárosunk legforgalmasabb hídjait fellobogózzuk Deák Ferencet ábrázoló zászlókkal, majd félezerrel, hogy a milliós számú átkelő tömeg, azok, akik napon-ta közlekednek az egyik partról a másikra és vissza, emlékezzenek és gondoljanak a haza bölcsére, aki nagyon nehéz időkben is tudott kapcsolatot teremteni, mert hittel vallotta: „Jobban tudom szeretni e hazát, mint gyűlölni ellenségeinket.”

A politika itt, a mi Közép-Európánkban és a mi hazánkban is gyakran nem tisztelni és értékelni, hanem használni kívánta a történelmet. Szereptévesztésbe esett és historizált, Bizáncot játszott, pedig Bizánc elbukott. Úgy gondolta, hogy a történelem olyan, mint egy szakácskönyv – csak fel kell ütni, s a megfelelő receptet megtalálva máris orvosolni lehet a mindenkori jelen kérdéseit és gondjait. Bántóan fájó tévedés ez. A história nem erre való. A múlt, a közös múltunk tisztelete nem ez.

Valós és méltó megemlékezésre viszont szükség van, és szükség van példaképekre. Van folyamatok, amelyek átívelnek egyéni életutakon, sőt generációkon, a múltban indulnak és a jelenben is hatnak. A jó politikus látja ezt, érti, és tud élni a lehetőségekkel. Deák Ferenc, 1848 minisztere és 1867 megalkotója ilyen politikus, ilyen államférfi volt. Tudott bátor lenni, amikor bátornak kellett lenni, és tudott bölcs lenni, amikor bölcsnek kellett lenni. S ha már a jelenre ható folyamatokról beszéltem az imént, helyénvalónak tartok egy megjegyzést fűzni hozzá: országunk az

Deák Ferenc, Marastoni József

elmúlt másfél évtizedben óriási dolgokat hajtott végre. Történelmünkben most volt először békés a rendszerváltás. A nemzet tudott bátor lenni akkor, amikor bátornak kellett lenni. Azt szeretnénk, ha a bátorság másfél évtizede után immár elkövetkezne a bölcsesség időszaka is. Ha van érvényes deáki üzenet ma, az európai uniós csatlakozás előestéjén, akkor ez az. ■

Fotó: Gordon Eszter

